

K 80. narozeninám

prof. MUDr. Eduarda Zvěřiny, DrSc., FCMA, (plk. v. v.)

Dne 27. 2. 2017 oslavil prof. E. Zvěřina 80. narozeniny v plné profesionální a sociální aktivitě trvající již 56 let. Je absolventem Vojenské lékařské akademie (VLA), emeritním přednostou Neurochirurgické kliniky 1. LF UK a ÚVN Praha, členem České lékařské akademie a nositelem Stříbrné medaile Senátu PČR. Byl též mnohaletým členem předsednictva ČLS JEP. Po prof. Z. Kuncovi a R. Petrovi, kteří v Československu neurochirurgii založili, se E. Zvěřina u nás stal v 70. letech 20. století iniciátorem moderní neurochirurgie, kterou charakterizuje mikrochirurgie, intraoperační monitorování nervových funkcí a od 90. let minulého století chirurgie lební baze. Patří mezi zakladatele metody mikrochirurgického stehu nervů bez napětí. Již před maturitou v roce 1955 působil ve Fyziologickém ústavu ČSAV a neurovědě se věnoval při studiu medicíny na VLA v Hradci Králové v letech 1955–1961. Po příchodu do ÚVN v roce 1961 byl zakladatelem a posléze vedoucím klinické neurofyziologické laboratoře Neurochirurgické kliniky FVL UK a ÚVN Praha. V roce 1981 se stal zástupcem prof. I. Fuska a v roce 1994 třetím přednostou Neurochirurgické kliniky 1. LF UK a ÚVN Praha. Je žákem Z. Kunce, se kterým prožil 24 pracovních let. V roce 1968 působil v Utrechtu u prof. H. Verbiesta. V roce 1966 atestoval z chirurgie, v roce 1970 z neurochirurgie a v roce 1982 získal titul DrSc. Jako nestraník se teprve roku 1995 mohl stát docentem a roku 1999 profesorem. Po vojenském penzionování jako plk. v letech 1997–1998 začal pracovat na Neurochirurgické klinice 3. LF UK ve FN Královské Vinohrady a na ORL klinice 1. LF UK ve FN Motol, kde se stále podílí na provozu klinik i na vědeckovýzkumné činnosti. V letech 1997–2008 pracoval též na Ortopedické klinice FN Na Bulovce. Jeho vědeckou a organizační aktivitu lze zařadit do dvou témat. Výzkum základních nervových funkcí u člověka a zavádění nových neurochirurgických diagnostických a operačních metod. Stanovil poprvé rychlost vedení sympatiku, se spoluautory určil rychlost vedení hlavovými nervy, vliv hypotermie na rychlost vedení, rychlost vedení pyramidové dráhy a ascendentních míšních senzitivních drah. Práce o rychlostech vedení nervů u člo-

věka, kterou napsal spolu s V. Škorpilem, patří mezi průkopnická díla. V elektromyografii zahájil kvantitativní počítačové sledování např. denervačních fibrilací, okohybných svalů a analyzoval tak centrální a periferní mechanismy po hypoglossofaciální anastomóze. Zavedl EMG trokárovou metodu, která umožnila R. Beránkovi sejmout intracelulární svalový potenciál fibrilujícího svalu. Vpracoval sérii diagnostických metod umožňujících stanovit při poranění brachiálního plexu pregangliové poranění. Jednalo se o EMG šijových svalů, o kožní galvanický reflex, o kombinaci neurogramu a mozkového evokovaného potenciálu. Určil, že respirační synkinéza po vytržení kořenů brachiálního plexu je výsledkem aberantní regenerace z n. phrenicus. Publikoval práci o vlnovitém uspořádání vláken nervu ve fasciklech (Fontanovo pruhování), které je fyziologickým jevem, ne fixačním artefaktem. Poranění periferních nervů s defektem mezi pahýly řešil moderním způsobem mikrochirurgického překlenování defektu nervů autotransplantáty, metodou stehu bez napětí. V tom byl jedním z prvních operatérů u nás.

Monografie Zvěřina E., Stejskal L. Poranění periferních nervů (Avicenum Praha 1979) náleží mezi prioritní i v mezinárodním měřítku. V mikrochirurgii periferních nervů, ale také v dalších oblastech neurochirurgie – např. v operování kmenových kavernomů – patří prof. Zvěřina k mým učitelům. Jeho názorů si cením. Mikrochirurgie periferních nervů, operování složitých kavernomů a také tumorů sluchového nervu pokračuje na Neurochirurgické klinice 3. LF a FN Královské Vinohrady. Doplnil stereotaktický přístroj konstrukcí, která umožnila evakuaci typického mozkového krvácení. Zavedl a publikoval první práce o mikrovaskulární dekompresi při hemispazmu a neuralgii trigeminu v České republice. Zahájil u nás operování kavernomů zejména v mozkovém kmeni metodou kombinace mikrochirurgie s monitorováním. Byl průkopníkem mikrochirurgie a radikálního odstranění nádorů sluchového nervu se zachováním jak mimické, tak sluchové funkce. V posledním desetiletí prokázal, že parciální odstranění vestibulárního schwannomu a jeho léčení stereoradiochi-

rurgií pomocí LGN u rostoucích nádorů je neúčinné. Sestava operovaných po neúspěchu uvedené léčby patří mezinárodně k prioritním. Se spoluautory z kliniky ORL zahájil implantaci sluchové kmenové neuroprotézy nahrazující sluchový nerv u NF2. Se stejnými spolupracovníky začal při těchto operacích využívat endoskopii. Aplikoval u nás všechny metody rekonstrukce lícního nervu, zejména dle N. Dotta tzv. extratemporální cestou a zkříženou anastomózu n. XII–n. VII end to end s protětím pouze části n. XII. Od roku 1990 inicioval a s dalšími spolupracovníky u nás zavedl celý moderní interdisciplinární směr, který označujeme jako chirurgii lební baze. Metodu aplikoval ve většině oblastí. Jeho klasifikaci válečných poranění hlavy publikovali v mezinárodním válečném časopise podporovaném NATO. Nelze vyjmenovat všechny publikace, účasti na výzkumech, mezinárodní pozvání a domácí a mezinárodní ocenění a funkce jubilanta. V České republice je čestným členem Pediatrické a Neurochirurgické společnosti, Společnosti pro neurovědy, jejímž je místopředsedou. Je čestným prezidentem skupiny baze lební a čestným členem ČLS JEP. Spoluzakládal fond Euro-Neuro Charty 77 umožňující stáž mladých neurovědců v zahraničí. V roce 2011 se stal členem ČLA. Mezinárodně se v roce 1992 podílel na vzniku World Fe-

deration of Skull Base Societies, byl členem výboru European Skull Base Society a je členem Skull Base Surgery Committee, světové World Federation of Neurosurgical Society. V roce 1971 byl jako pokladník 4. evropského neurochirurgického kongresu při vzniku Evropské asociace neurochirurgických společností (EANS). V roce 1998 spoluzakládal Central European Neurosurgical Society (CENS), jejímž se stal tajemníkem, čestným členem a od roku 2010 prezidentem. Byl též prezidentem jejího 7. kongresu

2012 v Praze. Má dvě dcery, pět vnoučat a pravnouče. Je vyznavačem životní radosti a adrenalinové rekreace v lyžování, raftingu, parašutizmu a lovu, které absolvoval v České republice, Asii, Austrálii, na Novém Zélandu, v Africe i v obou Amerikách. Osobně si velmi cením a vážím nasazení, s jakým se prof. Zvěřina v průběhu života zajímal o obor neurochirurgie v celém jeho rozsahu. I přes přibývajících léta je jubilant velmi aktivní a nadále se zapojuje do výuky mladých adeptů neurochirurgie, kterým ve službách asi-

stuje i u složitějších neurochirurgických operací.

Za spolupracovníky a jistě za mnoho dalších prof. Zvěřinovi přejeme do nadcházejících let mnoho zdraví a dalších úspěchů v osobním a rodinném životě a samozřejmě také při práci ve prospěch neurochirurgie.

*prof. MUDr. Pavel Haninec, CSc.
přednosta Neurochirurgické kliniky
3. LF UK a FN Královské Vinohrady,
Praha*